

TRAGIČNI ZAKLJUČEK POLETA SOVJETSKE VESOLJSKE LADJE

Sojuz 11 pristal z mrtvimi kozmonavti

Na žrtveniku napredka

Vladislav Volkov, Georgij Dobrovolski, Viktor Pacajev: njihovo vesoljsko poletje smo sprva spremljali z navdušenjem, ki ga vzbujajo vsako drzno dejanje človeškega poguma. Potem smo se z dnevi zadovoljevali s sporočili, da stvari potekajo po predvidenem programu, da so se preselili iz Sojuz 11 v Saljut, da so opravili danes ta, jutri oni poskusi, da se počutijo dobro; njihov glas iz vesolja in njihove podobe smo sprejemali kot nekaj najbolj normalnega, najbolj vsakdanjega. Tudi ko so dosegli nov rekord bivanja v vesolju, nas to ni pretirano prevzelo. Bliskoviti dosežki človeškega uma v zadnjih desetih letih so v nas ustvarili občutek, da je že vse dognano, da so poletji v vesolje že povsem navadna rutina, da so kozmične ladje, da so poletji na Luno komaj nekaj več, kot običajen polet z reaktivnim letalom in da je človekovo pristanek na Marsu uprsko jutrišnjega dne.

Zaplavali smo v vizijo bližnje prihodnosti in sanje pretvarjali v realnost, realnost laika, ki sprito spektakularnosti nekaterih dejanj in dosežkov pozablja na resnično nesamrtnost, na tisto, ki je rezultat že osvojenih znanstvenih zakonitosti in niti za las več. Kajti vse, kar je komaj za las več od osvojenih znanstvenih zakonitosti je neznanje, je tveganje, toda tveganje na nujni poti nadaljnje odkrivanja novih zakonitosti, ki vodijo k novim spoznanjem, k novim dosežkom.

Tragična smrt Vladislava Volkova, Georgija Dobrovolskega in Viktorja Pacajeva nas je iz vizije prihodnosti spet postavila na trda tla znanstvene realnosti. Bočice nas je prizadelo in neizprosno ranilo v naša navedena in domišljajevski, streljala nas je in s smrtno treh raziskovalcev opozorila, da na poti napredka in osvajanja se neznanih zakonitosti ni nič naključnega, da je vsaka stopnja napreda pogojena v prejšnji stopnji, tisočkrat preverjeni in znanstveno utemeljeni. Prav tako, kot je bilo vse doslej, če hočemo od prazgodovine, od kamene dobe dalje do današnjega dne in prav tako, kot bo tudi v bodoče, v prihodnjih desetletjih, stoletjih, tisočletjih. Če bi danes samo poskušali prešteti žrtve, ki jih je človeštvo moralo dati, da je doseglo današnjo stopnjo civilizacije, tehnike in znanosti, bi se zgostili ob njih, pa iz današnjih zgodovinskih dimenzij vendarle gledamo nanje kot na mrtve obol razvoju in napredku. Prav tako bodo žrtve človeškega osvajanja vesoljskih razsežnosti že čez nekaj let, največ desetletij, v oči človeštva samo še neizbežna nujnost in komarček, Grisson, Chaffee, White, Gagarin, Volkov, Dobrovolski in Pacajev bodo samo še svetla imena pionirjev — začetnikov vesoljske ere.

Toda mi, ki živimo na začetku te ere, ki smo sicer pašni spremljevalci prizadevanj izbranih genijev uma in herojskih srčnih vesoljcev, kot človeška bitja vendarle ne moremo biti tako neprizadeti, tako zgodovinsko hladni ob takih pretresih, kakršna je tragična smrt sovjetskih pionirjev vesoljske znanosti Volkova, Dobrovolskega in Pacajeva. Ti pred zaključkom poslanstva, ki pred zaključkom prispel pomeni nov dragocen prispevek znanosti in napredku. Vsi veliki film moramo biti, hvala leži v zavesti, da so se za vesolje podali v nevarnost neznane in nedogledne, ne iz avanturizma pač pa iz ljubezni do človeka, iz želje, da mu pripravijo sveteljšo bodočnost od današnje, da mu odprejo obzorja že zaznamjenih pa vendarle še tako neslutih dimenzij.

JOŽE KOREN

Mrtvi vesoljci «heroji Sovjetske zveze»

MOSKVA, 30. — Agencija TASS je sporočila, da so tragično umrli članom posadke «sojuz 11» podelili v spomin naslov «herojev Sovjetske zveze». Volkov je isto odlikovanje že prejel po poletu s «sojuzom 7».

Georgij Dobrovolski

Vladislav Volkov

Viktor Pacajev

Ves svet žaluje za tremi sovjetskimi kozmonavti

Izreden odmev tragedije v ameriških vesoljskih središčih

MOSKVA, 30. — Ves svet žaluje za tremi pokojnimi sovjetskimi kozmonavti, ki so tragično zaključili svoje junaško znanstveno delo v vesolju. Izreden odmev je imela tragedija v ZDA, kjer se pripravljajo na skorajšnji tretji polet na Luno. Svet ne more pozabiti, da je današnja tragedija že tretja, ki je prizadela vesoljske poletje. Leta 1967 so na Rtu Kennedy žrtve zgoreli v «apollu» trije ameriški kozmonavti Virgil Grisson, Edward White in Roger Haffee, ki so se pripravljali za skorajšnji odhod v vesolje. Iste leta pa je tragično umrl sovjetski kozmonavt Vladimir Komarov, ko se je z vesoljsko ladjo vrčal na Zemljo in se mu ni pravilno odprlo padalo.

Kot poročajo iz New Yorka je namestnik ravnatelja NASA George Low takoj kot je izvedel za tragično smrt Dobrovolskega, Volkova in Pacajeva izjavil: «Smrt kozmonavtov je strahotna tragedija». Low je izrazil svoje globoko sožalje družinam treh žrtv in njegovim kolegom. Skupina ameriških astronomov je v posebni poslanici svojim sovjetskim kolegom izjavila: «Z globoko žalostjo smo izvedeli za tragično smrt kozmonavtov Sojuz 11. Žalujemo v vsem ostalim svetom za izgubo Dobrovolskega, Volkova in Pacajeva. Žalujemo skupno s sovjetskim narodom za smrt treh njegovih junaških državljanskih članov».

V Houstonu je tragična vest globoko pretresla vse osebe tega velikega ameriškega vesoljskega središča. Ravnatelj Robert Gilruth je izjavil, da je žalosten dogodek za vse kozmonavte in za vse ljudi, ki delajo za vesoljske načrte.

Predsednik ZDA Nixon je poslal Podgornemu sožalje ob tragični smrti Dobrovolskega, Volkova in Pacajeva. Nixon pravi, da se mu ameriški narod pridružuje v sožalju za tragično smrt treh kozmonavtov. Ves svet, pravi Nixon, je sledil podvigom teh junaških raziskovalcev neznanega in se pridružuje žalosti.

Predsednik italijanske republike Saragat je brzojavil Podgornemu svoje sožalje ob tragični smrti tujih kozmonavtov Dobrovolskega, Volkova in Pacajeva. Saragat je izrazil svoje globoko sožalje in poudaril izredno toplotno sprejema, ki ga je bil deležen med obiskom, kar pravi — je dejal — o spoštovanju in upoštevanju, ki ga uživa Italija zaradi svoje jasne in lojalne politične linije ter položaja, ki si ga je znela ustvariti s svojim delom na gospodarskem področju.

Seji CK KPI in PSIUP

RIM, 30. — Centralna komiteja KPI in PSIUP preučujeta izide pravnih volitev 13. junija ter sedanjosti politični položaj, ki ga označujejo trenja v vladi. Tudi tretja seja CK KPI se je začela s branjem in odobritvijo sožalja poslancev sovjetske partije ob tragični smrti vesoljcev «sojuz 11». Poročilo o političnem položaju in nalogah komunistov po volitvah 13. junija, ki ga je podal namestnik tajnika Berlinguer, bodo objavili jutri.

Na zasedanju CK PSIUP je celotno strankino vodstvo podalo ostavko, da bi — kot je povedal tajnik Vochietti — «omogočilo najširšo in čim bolj odprto razpravo ter politično debato centralnega komiteja».

V soboto seja vlade

RIM, 30. — V soboto 3. julija ob 9. zjutraj bo v palači Chigi vladna seja.

PO SREČANJU S KRALJICO ELIZABETO

Colombo in Moro zaključila obisk

Izjave predsednika vlade ob vrnitvi iz Velike Britanije

RIM, 30. — Predsednik vlade Colombo se je po tridnevnem uradnem obisku v Veliki Britaniji skupaj z zunanjim ministrom Morom vrnil domov v Rim, kjer so ga na letališču pričakali podpredsednik De Martino ter številni ministri in podtajniki. V kratki izjavi je Colombo poudaril, da je ob obisku prišlo v zelo pomembnem trenutku, ko so po več kot desetih letih včasih zelo težavnih pogajanj končno odprli Veliki Britaniji vrata v Evropsko gospodarsko skupnost. Predsednik je posebno poudaril izredno toplotno sprejema, ki ga je bil deležen med obiskom, kar pravi — je dejal — o spoštovanju in upoštevanju, ki ga uživa Italija zaradi svoje jasne in lojalne politične linije ter položaja, ki si ga je znela ustvariti s svojim delom na gospodarskem področju.

Colombo je govoril o pomenu, ki ga bo imela razširjena Evropa za vzdrževanje miru in utrjevanje demokracije, ter o vlogi, ki jo bo morala v tej skupnosti odigrati Italija. Italijanski prispevek na toliko pomembnejši, kolikor bo Italija znela oživiti svoje ustanove, povečati svoje tehnološke sposobnosti, ponovno najti proizvodni zalog, ki jo je privedel na eno izmed prvih mest v svetu, ter imeti za vest, da bi v tem tako važnem trenutku vsak zastoj v resnici pomenil nevarno nazadovanje. Colombo je na koncu omenil še druge argumente razgovorov s britanskimi voditelji: odnose z ZDA, razvoj NATO in pobude za pomiritev v Vzhodu, položaj na Sredozemlju in delovanje OZN.

Predsednik IS SR Hrvaške Dragutin Haramija (na sliki s predsednikom državnega sveta Ribezijem) je zaključil obisk v Furlaniji-Juljski krajini. Poročilo berite na 2. strani

Dobrovolski, Volkov in Pacajev so umrli tik pred pristankom, potem ko so 24 dni leteli v vesolju in opravili z vesoljsko postajo Saljut-Sojuz važno znanstveno delo - Imenovana preiskovalna komisija, ki mora odkriti zagonetko tragične smrti treh sovjetskih kozmonavtov

MOSKVA, 30. — Moskovski radio je danes zjutraj objavil kratko preletno vest, ki je presunila vse svet: Trije kozmonavti vesoljske ladje «Sojuz 11» Georgij Dobrovolski, Vladislav Volkov in Viktor Pacajev so umrli med pristankom na Zemljo. Takoj nato je radio začel oddajati žalno glasbo.

Kako je prišlo do tragedije treh sovjetskih kozmonavtov še ni znano. Tiskovna agencija TASS je takoj po radijski vesti sporočila, da je vesoljska ladja Sojuz 11 lahno pristala na določeni točki s tremi mrtvimi kozmonavti. Sojuz 11 je pristal ob 1,35 po moskovskem času (00,35 po našem času). Ko je skupina strokovnjakov, ki so prišli s helikopterjem na kraj pristanka, odprla vrata vesoljske ladje, se jim je pokazal pretresljiv prizor: trije kozmonavti so sedeli mrtvi na svojih sedežih privezani s pasovi.

Sojuz 11 je bil izstreljen 6. junija. 7. junija so trije kozmonavti srečno spojili svojo vesoljsko ladjo s Saljutom in tako ustvarili prvo vesoljsko postajo v zgodovini vesoljskih poletov. Postaja Saljut-Sojuz je do večera 358-krat obkrožila Zemljo.

Agencija TASS je sporočila, da je bilo na krovu vesoljske ladje do trenutka tragedije vse v redu. Večraj, pravi TASS, je posadka krožne vesoljske postaje Saljut zaključila s svojim programom letenja in se pripravila na vrnitev na Zemljo. Trije kozmonavti so prenesli iz Saljuta v Sojuz ves znanstveni material, ki so ga zbrali v 24 dnevih, na ga ponesejo na Zemljo. Nato so se vseli v Sojuz, pregledali vse naprave na krovu in se večer ob 21.28 (po moskovskem času) odklopili od Saljuta ter začeli z ločenim kroženjem. Trije kozmonavti, pravi TASS, so sporočili na Zemljo, da so se srečno odklopili in da vse naprave redno delujejo.

Ob 00,35 je vesoljska ladja Sojuz, ki se je spuščala proti Zemlji prižgala zaviralne rakete. V tem trenutku, ki je najbolj kritičen pri pristanku vsake vesoljske ladje, je zaradi trenja, ki nastaja pri prehodu v visoke plasti atmosfere, prenehala, kot običajno, radijska zveza s središčem v Baikonuru. Od tega trenutka dalje niso trije kozmonavti dali več glasu od sebe. TASS sporoča, da so zaviralne rakete redno delovale in prav tako se je redno odprlo veliko padalo. Vesoljska ladja je zato lahno pristala na določenem mestu in ni bilo nič priča, val, da se je v njej dogodila dolejša največja tragedija vesoljskih poletov.

V Sovjetski zvezi in v svetu žalujejo za tremi kozmonavti. Moskovski radio je danes sporočil, da so trije kozmonavti s svojim naporom in delom in s pomočjo izpolnjenosti vesoljskih naprav prve krožne postaje okrog Zemlje dali ogromen prispevek razvoju človeških poletov v vesolje. Trije kozmonavti so s svojim podvigom, ki se je tik pred zaključkom tako tragično končal, opravili najdaljše letenje v vesolju, kjer so bili 24 dni. Dobrovolski, Volkov in Pacajev so bili prvi trije prebivalci znanstvene vesoljske postaje.

Ob vzrokih tragedije treh kozmonavtov se postavljajo različne domneve.

Prva domneva, ki jo postavljajo razni strokovnjaki na svetu je ta, da je tragično smrt tesno povezana z dolгим letenjem v vesolju. Človek, ki je dolge zgradil se zelo zapletene in izpolnjenosti naprave, še ne pozna samega sebe. Vesoljska biologija je dejansko še v povojnih in doslej se niso uspeli točno dognati, kakšne učinke lahko ima daljši obstanek v vesolju nad živim človeškim organizmom. To vprašanje je še vedno največja neznanca, ugotavlja znanstveniki, za bodočo razvoj kozmonavtika. Na Zemlji ni mogoče ustvariti pogojev vesolja.

Nadaljevanje procesa o barbarskem zločinu ustaških teroristov

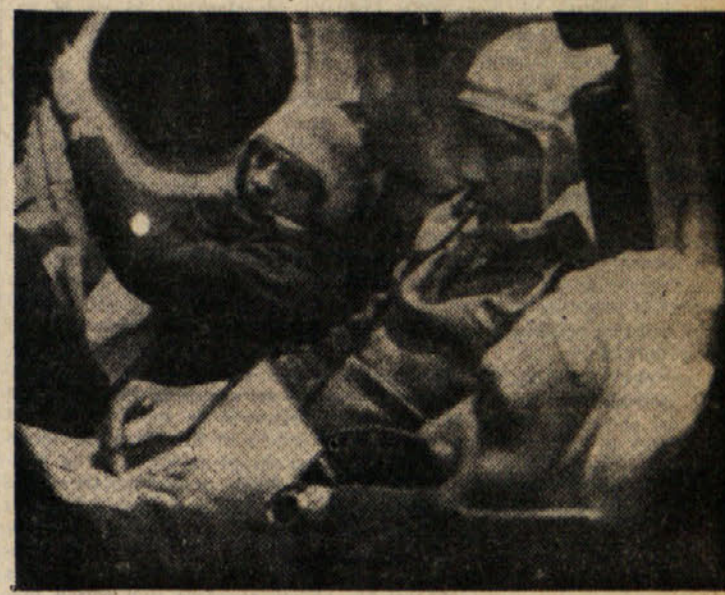
STOCKHOLM, 30. — «V svoj dolgi policijski karieri nisem videl bolj barbarskega zločina», je izjavil danes pred sodiščem v Stockholmu komisar stockholmske kriminalne policije Sven Thurer, ki se je po izjavi sodišča v procesu proti ustaškim teroristom. Thurer, ki je med prvimi stopil v pisarno veleposlanstva, je povedal v kaksnem stanju je dobil veleposlanika Rolovića in kako mu je skušal pomagati. Diplomata je našel na tleh, ležečega na trebuhu, blizu vrat, v mlaki krvi, ki ga je čušla. Poleg zvezanih rok in nog je veleposlanik imel okrog vratu močno za-

OBVESTILO NAROCNIKOM IN CITATELEM PRIMORSKEGA DNEVNIKA

V zvezi s podražljivostjo vseh italijanskih dnevnikov časopisov sporočamo našim cenjem in citateljem, da smo tudi mi ponovno primorani podrediti se novim zakonskim določbam in spet sprejeti novo ceno za posamezno številko lista, ki bo z današnjim dnevom 90 lir za izvod.

Obenem obveščamo naročnike, da mesečna, šestmesečna in letna naročnina ostane nespremenjena.

UPRAVA PRIMORSKEGA DNEVNIKA

Trije kozmonavti v Sojuzu 11

PO VEČMESEČNI JAVNI RAZPRAVI NA VSEH RAVNEH

Skupščina je dokončno odobrila spremembe jugoslovanske ustave

Amandmaji so po glasovanju v svetu narodov postali sestavni del ustave

(Od našega dopisnika) BEOGRAD, 30. — Svet narodov zveze skupščine je na današnji polnodanski seji sprejel predlog ustavnih amandmajev in predlog zakona o njihovem izvajanju, ki sta bila pred tem sprejeta v ostalih skupščinskih zborih. Ustrezni sveti svet narodov so prav tako sprejeli predloge zakona, s katerim se ukinja tako imenovani «državni kapital» ter sredstva in obveze zveze za investiranje v gospodarstvu prenesejo na republiko in pokrajine. Istočasno se ukinja nekateri dodatki zveze in prenašajo na republiko in avtonomne pokrajine.

Po soglasnem sprejemu ustavnih amandmajev v svetu je predsednik sveta narodov Mika Špiljak dejal, da je sprejem ustavnih amandmajev nadaljnja faza v razvoju Jugoslavije. Z zadovoljstvom je ugotovil, da so bili amandmaji sprejeti od vseh svetov zvezne skupščine in da so pred tem dobili podporo v vseh republikah in pokrajinskih skupščinah, v javni razpravi v občinah in v delovnih in drugih organizacijah. Poslanci so z aplavzom sprejeli sklep o glasovanju ustavnih amandmajev, ki so s tem postali sestavni del ustave.

SEJA CK ZVEZE KOMUNISTOV SLOVENIJE

SFRJ za enakopravne odnose med državami

Jugoslavija se bo zoperstavljala poskusom ogrožanja svoje samostojnosti in ozemeljske celovitosti

(Od našega dopisnika) LJUBLJANA, 30. — Centralni komitej ZKS je na zadnji seji obravnaval nekatera dogajanja v svetu in mednarodni položaj Jugoslavije. V razpravi, v kateri je sodelovalo večje število članov centralnega komiteja in gostov, je bilo ocenjeno, da je Jugoslavija s svojo dosledno politiko nevtriranja, z zavzemanjem narodov in aktivnim povezovanjem z miroljubnimi silami v svetu uspešno okrepila svoj mednarodni položaj in ugled. Vendar sedanje svetovno stanje, zlasti nadaljevanje krize na Srednjem vzhodu in tekmovalnost vzhodnega Sredozemlja, v veliki meri ogrožata njeno samostojnost in ozemeljsko celovitost ter aspiracijo na račun kateregakoli naroda Jugoslavije.

Razlogi nacionalne varnosti terjajo se bolj zavzeto in učinkovito reševanje nadaljnjega razvoja, zlasti krepitev enotnosti narodov in narodnosti Jugoslavije v njihovi socialistični skupnosti, poglabljanje samoupravljanja, razvijanje učinkovitega demokratičnega družbeno političnega sistema, gospodarsko stabilizacijo, reševanje problemov delovnih ljudi, njihovega družbenega in gnojnega položaja. S sprejetjem novih ustavnih amandmajev bodo položeni temelji za uspešno reševanje medrepubliških odnosov in nadaljnji razvoj samoupravljanja, pa tudi za učinkovito delovanje organov federacije. V republikah, občinah in delovnih organizacijah pa mora priti še bolj do izraza ustvarjalnost in odgovornost delovnih ljudi, kar je osnova stabilizacije in napredka.

DRAGO KOSMRLJ

